

รายงานการวิจัยในชั้นเรียน

เรื่อง

การพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียนของเด็กปฐมวัยด้วยวิธีการ
เสริมแรงทางบวก

นาย พันยศ เงินวัฒนะ

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้งนครนายก

พ.ศ.2560

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

หัวข้อวิจัย	การพัฒนาพฤติกรรมการยอมรับผิดชอบในชั้นเรียนของเด็กปฐมวัยด้วยวิธีการเสริมแรงทางบวก
ผู้ดำเนินการวิจัย	นาย พันยศ เงินวัฒนะ
ที่ปรึกษา	อาจารย์ ชัชวีร์ สุนทรภักย์
หน่วยงาน	หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้งนครนายก
ปี พ.ศ.	2560

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการยอมรับผิดชอบในชั้นเรียนของเด็กปฐมวัย (2) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการยอมรับผิดชอบในชั้นเรียนของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการใช้วิธีการเสริมแรงทางบวก ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (1) ประชากรคือนักเรียนชั้นอนุบาล2/1 จากโรงเรียนอนุบาลคุณากร จังหวัดนครนายก จำนวน19คน (2) กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาล2/1 จากโรงเรียนอนุบาลคุณากร จังหวัดนครนายก ที่เรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน19คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสังเกตพฤติกรรมการยอมรับผิดชอบในชั้นเรียน ได้แก่ แบบสังเกตก่อนและหลังการใช้วิธีการเสริมแรงทางบวก สถิติที่ใช้ในงานวิจัย (1) หาค่าสถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (2) เปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนของผลการประเมินทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ก่อน และหลังการทดลองโดยใช้สูตร The Wilcoxon Matched Pairs Signed-Ranks Test

ผลการวิจัยมีดังนี้ (1) พฤติกรรมการยอมรับผิดชอบในชั้นเรียนของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการเสริมแรงทางบวกอยู่ในระดับดี ทั้งโดยรวมและด้านต่างๆ ประกอบด้วย ด้านการยอมรับผิดชอบต่อตนเอง และด้านความรับผิดชอบต่อส่วนรวม (2) พฤติกรรมการยอมรับผิดชอบในชั้นเรียนของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการเสริมแรงทางบวก สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ทั้งโดยรวมและด้านต่างๆ ประกอบด้วย ด้านการยอมรับผิดชอบต่อตนเอง และด้านความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

กิตติกรรมประกาศ

ปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีเพราะได้รับความกรุณาอย่างสูง ในการให้คำปรึกษา แนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ เป็นอย่างดีจาก อาจารย์ ชัชวีร์ สุนทรภักย์ และ ว่าที่ร้อยตรีหญิง ดร.ขวัญใจ จริยาทัศน์กร ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะ คำแนะนำ และแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้ สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ เป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ ผู้อำนวยการและคณะครูโรงเรียนอนุบาลคุณากร จังหวัดนครนายก นักเรียน ระดับปฐมวัย ห้องอนุบาล2/1 ที่ให้ความช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลวิจัยเป็นอย่างดี ขอขอบคุณคณาจารย์สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัยทุกท่านที่ให้การอบรม สั่งสอน ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ตลอดจนประสบการณ์ที่มีค่าให้แก่ผู้วิจัย ผู้วิจัยขอกราบ ขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ความสำเร็จใดๆ ในการทำปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และบุคคลในครอบครัว บุคคลใกล้ชิดที่สนับสนุนและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยด้วยดีทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จด้วยดีคุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดาที่ได้อบรมเลี้ยงดูให้ความรัก ความอบอุ่น และพระคุณคณาจารย์ทุกท่านทั้งในอดีตและ ปัจจุบัน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย ทำให้ผู้วิจัยได้ประสบการณ์ที่มีคุณค่ายิ่ง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ข
สารบัญ	ค
สารบัญตาราง	จ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญ	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
ขอบเขตการวิจัย	2
สมมติฐาน	4
คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
ทฤษฎีและแนวคิดพฤติกรรมเด็ก	6
ทฤษฎีและแนวคิดพฤติกรรมความรับผิดชอบ	9

ทฤษฎีและแนวคิดการเสริมแรงทางบวก	15
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	18
	หน้า
กรอบแนวคิด	21
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	22
กำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง	22
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	23
การเก็บรวบรวมข้อมูล	24
การวิเคราะห์ข้อมูล	25
บทที่ 4 ผลการวิจัย	26
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	26
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	27
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	29
สรุปผลการวิจัย	29
อภิปรายผล	29
ข้อสังเกตจากการวิจัย	31
ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้	31
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	32
บรรณานุกรม	33

ภาคผนวก	35
ภาคผนวก ก ตัวอย่างแบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียน	36
ประวัติผู้วิจัย	37

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
3.1	แบบแผนการทดลอง	24
4.1	ข้อมูลพื้นฐานของเด็ก	27
4.2	พฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียนของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการใช้วิธีเสริมแรงทางบวก	27
4.3	การเปรียบเทียบพฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียนของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการใช้วิธีเสริมแรงทางบวก	28

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
2.1	กรอบแนวคิดในการวิจัย	21

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

ความรับผิดชอบเป็นคุณลักษณะพื้นฐานสำคัญของบุคคล ที่มีส่วนผลักดันให้ประเทศชาติเจริญรุ่งเรือง และหากบุคคลในสังคมมีความรับผิดชอบมากขึ้นเท่าใด ก็จะช่วยลดปัญหาของสังคมมากขึ้นเท่านั้น และหากสังคมใด มีคนขาดความรับผิดชอบอยู่ร่วมกันมาก ๆ สังคมนั้นจะเกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมามากมาย จึงถือว่าความรับผิดชอบเป็นเรื่องสำคัญดังที่ ชม ภูมิกาค (2553: 133) กล่าวว่า ความรับผิดชอบเป็นคุณธรรมอันยิ่งใหญ่ จะต้องปลูกฝังให้เกิดเป็นคุณธรรมประจำใจของมนุษย์ทุกคน หากทุกคนมีความรับผิดชอบในใจของตนเองแล้วปัญหาต่าง ๆ ของสังคมก็จะลดน้อยลงไปมาก การทุจริตคอร์รัปชันต่าง ๆ จะหมดไป กิจการทั้งหลายของบ้านเมืองก็จะเจริญรุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับ ประดิษฐ์ อุปรมย์ (2551: 54) ได้กล่าวถึงความสำคัญของความรับผิดชอบไว้ว่า ความรับผิดชอบเป็นบุคลิกภาพที่สำคัญของเด็กเพราะเด็กที่มีความรับผิดชอบในตนเอง และมีความรับผิดชอบต่อสังคมนั้นจะส่งผลไปถึงการมีผลการเรียนสูง การมีความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การเป็นผู้ผู้นำ

นักการศึกษาหลายท่านเห็นความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องปลูกฝังความรับผิดชอบต่อเกิดขึ้นกับเยาวชนไทย ซึ่งเติบโตเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (อ้างถึงใน ฉันทนา ภาคบงกช 2551: 206) จึงได้ทำการระดมสมองของผู้เชี่ยวชาญทางด้านปฐมวัยเพื่อกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยขึ้นเพื่อเป็นเป้าหมายและแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก อีกทั้งพบว่า คุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรมที่สำคัญควรได้รับการส่งเสริมมี 3 ลักษณะ คือ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความรับผิดชอบและวินัยในตนเอง การรู้จักตนเองและผู้อื่น เฉลิม คำแก้ว (2550: 42) กล่าวว่า ความรับผิดชอบเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นที่จะต้องรีบปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับคนไทยทุก

คนโดยเฉพาะเยาวชนของชาติ ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป เพราะคนที่มีความรับผิดชอบย่อมนำใจใส่ต่อหน้าที่การงานและพยายามปรับปรุงงานทั้งของตนเองและของส่วนรวมให้ดีขึ้นอยู่เสมอ อันจะเกิดผลดีต่อประเทศทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม

จากแนวคิดและข้อค้นพบดังกล่าว สรุปได้ว่าพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพของคน จะต้องรีบปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับคนไทยทุกคน โดยเฉพาะเยาวชนของชาติซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ เพราะความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นคุณสมบัติที่ทำให้คนสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข นอกจากนี้ยังทำให้สังคมและคนในสังคมได้รับการยกย่องและส่งผลให้ประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้า ส่วนเยาวชนที่อยู่ในวัยเรียน หากขาดความรับผิดชอบต่อในการเรียน ย่อมส่งผลให้ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายตามที่คาดหวังไว้ เนื่องจากไม่ทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ไม่ได้มีความไว้วางใจจากบุคคลรอบข้าง เป็นต้น

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมในชั้นเรียน ของนักเรียนชั้นอนุบาล 2/1 โรงเรียนอนุบาลคุณากร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 เพื่อที่จะได้วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่จะพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียน และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมในชั้นเรียนของเด็กปฐมวัย
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมในชั้นเรียนของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการใช้

วิธีการเสริมแรงทางบวก

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร

นักเรียนชั้นอนุบาล2/1 จากโรงเรียนอนุบาลคุณากร จังหวัดนครนายก
จำนวน 19 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นอนุบาล2/1 จากโรงเรียนอนุบาลคุณากร จังหวัดนครนายก ที่
เรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 19 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบ
เจาะจง

ขอบเขตเนื้อหา

ในการศึกษางานวิจัยเรื่องการพัฒนาความรับผิดชอบในชั้นเรียนของเด็กปฐมวัยด้วย
วิธีการเสริมแรงทางบวก ของนักเรียนชั้นอนุบาล2/1 จากโรงเรียนอนุบาลคุณากร จังหวัดนครนายก
ที่เรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
ต่างๆ เพื่อประกอบการวิจัยดังต่อไปนี้

1) ทฤษฎีและแนวคิดพฤติกรรมเด็ก

1.1) ความหมายของพฤติกรรม

1.2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรม

1.3) ประเภทของพฤติกรรม

2) ทฤษฎีและแนวคิดพฤติกรรมความรับผิดชอบ

2.1) ความหมายของพฤติกรรมความรับผิดชอบ

2.2) ประเภทของพฤติกรรมความรับผิดชอบ

2.3) ทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมความรับผิดชอบ

3) ทฤษฎีและแนวคิดการเสริมแรงทางบวก

3.1) ความหมายของการเสริมแรงทางบวก

3.2) ทฤษฎีการเสริมแรงทางบวก

4) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขอบเขตระยะเวลา

เดือน พฤศจิกายน – มกราคม พ.ศ. 2560

สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนชั้นอนุบาล 2/1 โรงเรียนอนุบาลคุณากร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 หลังการใช้วิธีการเสริมแรงทางบวก มีระดับความรับผิดชอบในชั้นเรียน สูงกว่าก่อนการใช้วิธีการเสริมแรงทางบวก

คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย

พฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียน หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ของตนเองเมื่ออยู่ในชั้นเรียนด้วยความสุจริต ความเต็มใจ และความจริงจัง จำแนกออกเป็น 2 ด้านคือ

- 1) ความรับผิดชอบต่อตนเอง คือ การดูแลและจัดเก็บสิ่งของต่างๆ ของตนเองเข้าที่
ให้เรียบร้อย

2) ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม คือ การดูแลและจัดเก็บสิ่งของต่างๆที่เป็นส่วนรวม
เข้าที่ให้เรียบร้อย

การเสริมแรงทางบวก หมายถึง สิ่งเร้าใดๆซึ่งเมื่อนำมาใช้แล้วทำให้อัตราการตอบสนองเพิ่ม
มากขึ้น เช่น คำชมเชย รางวัล อาหาร

เด็กปฐมวัย คือ เด็กนักเรียนชั้นอนุบาล2/1 โรงเรียนอนุบาลคุณากร จังหวัดนครนายก
จำนวน 19 คน ที่เรียนในภาคเรียนที่2 ปีการศึกษา2559

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทำให้ทราบถึงผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียนของเด็กปฐมวัยก่อน
และหลังการใช้วิธีการเสริมแรงทางบวก ของนักเรียนชั้นอนุบาล 2/1 โรงเรียนอนุบาลคุณากร ภาค
เรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559

บทที่2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษางานวิจัยเรื่องการพัฒนาความรับผิดชอบในชั้นเรียนของเด็กปฐมวัยด้วยวิธีการ
เสริมแรงทางบวก ของนักเรียนชั้นอนุบาล2/1 จากโรงเรียนอนุบาลคุณากร จังหวัดนครนายก ที่เรียน
ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ เพื่อ
ประกอบการวิจัยดังต่อไปนี้

ทฤษฎีและแนวคิดพฤติกรรมเด็ก

1) ความหมายของพฤติกรรม

2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรม

3) ประเภทของพฤติกรรม

ทฤษฎีและแนวคิดพฤติกรรมความรับผิดชอบ

1) ความหมายของพฤติกรรมความรับผิดชอบ

2) ประเภทของพฤติกรรมความรับผิดชอบ

3) ทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมความรับผิดชอบ

ทฤษฎีและแนวคิดการเสริมแรงทางบวก

1) ความหมายของการเสริมแรงทางบวก

2) ทฤษฎีการเสริมแรงทางบวก

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีและแนวคิดพฤติกรรมเด็ก

1) ความหมายของพฤติกรรม

“พฤติกรรม” (Behavior) หมายถึง การกระทำหรืออาการที่แสดงออกทางกล้ามเนื้อ ความคิดของบุคคลที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าภายในจิตใจและภายนอกอาจทำไปโดยรู้ตัวไม่รู้ตัว อาจเป็น พฤติกรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ ผู้อื่นอาจสังเกตการณ์กระทำนั้นได้และสามารถใช้เครื่องมือ ทดสอบได้(ราชบัณฑิตยสถาน 2548: 573)โกลเดนสัน (Goldenson, 2002 : 90) ได้ให้คำจำกัด

ความของพฤติกรรมไว้ว่าเป็นการกระทำหรือตอบสนองการกระทำทางจิตวิทยาของแต่ละบุคคลและเป็นปฏิสัมพันธ์ในการตอบสนองสิ่งกระตุ้นภายในหรือภายนอก รวมทั้งเป็นกิจกรรมการกระทำต่างๆที่เป็นไปอย่างมีจุดหมาย สังเกตเห็นได้ หรือเป็นกิจกรรมการกระทำต่างๆ ที่ได้ผ่านการใคร่ครวญแล้วหรือเป็นไปอย่างไม่รู้ตัว พฤติกรรม หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่บุคคลกระทำทั้งในทางที่ดี ไม่ดี ถูก ผิด มีประโยชน์ ไม่มีประโยชน์ มีประสิทธิภาพ หรือสูญเปล่า (Charles, 2002: 2) เวดและทาวริส (Wade and Tavris 1999 : 245) อธิบายว่า พฤติกรรม คือการกระทำของคนเราที่สังเกตได้ ซิมบาร์โดและเกอร์ริก (Zimbardo and Gerrig 2004 : 3) อธิบายว่า พฤติกรรมเป็นการกระทำของบุคคลเพื่อปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่สังเกตได้ ลาเฮย์ (Lahey 2001 : 5) กล่าวว่า พฤติกรรมเป็นการประพฤติปฏิบัติของบุคคลที่สามารถสังเกตได้สรุปได้ว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกของแต่ละบุคคลซึ่งเป็นการแสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิด ความต้องการทางจิตใจที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าทั้งภายในและภายนอกอาจทำโดยรู้ตัวและไม่รู้ตัวสามารถสังเกตจากการกระทำได้

2) ประเภทของพฤติกรรม

การศึกษาพฤติกรรมยุคปัจจุบันไม่เน้นการแบ่งประเภทของพฤติกรรมนัก แต่ในที่นี่ได้พิจารณาเห็นว่า การแบ่งประเภทของพฤติกรรมจะช่วยให้เข้าใจแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมได้ง่ายขึ้น ซึ่งนักจิตวิทยานิยมแบ่งพฤติกรรมได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. พฤติกรรมภายนอก (overt behavior) เป็นพฤติกรรมที่สังเกตได้โดยชัดเจนแยกได้อีกเป็น 2 ชนิดคือ

1.1 พฤติกรรมที่สังเกตได้โดยไม่ต้องใช้เครื่องมือช่วย เช่น การพูด การหัวเราะ การร้องไห้ การเคลื่อนไหวของร่างกายหรือแม้แต่การเต้นของหัวใจ ซึ่งผู้อื่นสังเกตได้โดยอาศัยประสาทสัมผัส

1.2 พฤติกรรมที่ต้องใช้เครื่องมือหรือการวิเคราะห์เชิงวิทยาศาสตร์ เช่น การเปลี่ยนแปลงของสารเคมีหรือปริมาณน้ำตาลในกระแสเลือด การทำงานของกระเพาะอาหารและลำไส้ ซึ่งไม่สามารถสังเกตได้ด้วยตาเปล่าหรือประสาทสัมผัส

2. พฤติกรรมภายในหรือ “ ความในใจ” (covert behavior) เป็นพฤติกรรมที่เจ้าตัวเท่านั้น
 จะรู้ดี ถ้าไม่บอกใคร ไม่แสดงออกก็ไม่มีใครรู้ได้ดี เช่น การจำการรับรู้ การ เข้าใจ การได้กลิ่น
 การได้ยิน การฝัน การหิว การโกรธ ความคิด การตัดสินใจ เจตคติ จินตนาการ พฤติกรรมเหล่านี้
 อาจมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางกาย เช่น ขณะใช้ความคิดคลื่นสมองทำงานมาก หรือขณะ
 โกรธปริมาณน้ำตาลในกระแสเลือดมีมาก ซึ่งวัดได้โดยเครื่องมือ แต่ก็ไม่มีใครรู้ละเอียดลงไปได้ว่าเขา
 คิดอะไร หรือ เขารู้สึกอย่างไร คนรู้ละเอียดคือเจ้าของพฤติกรรมนั้น

พฤติกรรมภายนอกและพฤติกรรมภายในมีความสัมพันธ์กัน โดยพฤติกรรมภายในเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมภายนอก เช่น คนเราข่มขู่หรือข่มแสดงกิริยาโดยสอดคล้องกับความรู้สึกนึก
 คิดภายใน ถ้าต้องการศึกษาให้เข้าใจเกี่ยวกับ “จิตใจ” หรือพฤติกรรมภายในของคน ก็ต้องศึกษา
 จากส่วนที่สัมผัสได้ชัดแจ้งคือพฤติกรรมภายนอก ซึ่งเป็นแนวทางสู่ความเข้าใจพฤติกรรมที่เป็นความ
 ในใจและการจะเข้าใจพฤติกรรมต่าง ๆ ที่มนุษย์แสดงออกอันเป็นพฤติกรรมภายนอกเราก็ต้องศึกษา
 ให้เข้าใจธรรมชาติของการคิด การตัดสินใจ การรับรู้ การรู้สึก ฯลฯ ซึ่งเป็น พฤติกรรมภายใน
 การศึกษา เกี่ยวกับพฤติกรรมซึ่งจะมีทั้ง พฤติกรรมภายนอก พฤติกรรมภายใน พฤติกรรมที่เป็นเรื่อง
 ของธรรมชาติสรีระ ซึ่งมักเรียกกันว่า “ พฤติกรรมแบบเครื่องจักร” และ พฤติกรรมที่เป็นเรื่องของ
 ประสบการณ์ ซึ่งมักเรียกกันว่า “พฤติกรรมที่มีจุดมุ่งหมาย” แต่โดยทั่วไปแล้วมักเน้นการศึกษาเฉพาะ
 พฤติกรรมที่เกิดเนื่องจากประสบการณ์เท่านั้น ซึ่งพฤติกรรมนั้น ๆ มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอตาม
 ระยะเวลาที่ผ่านไปตามความแตกต่างระหว่างบุคคล และสำหรับการศึกษาพฤติกรรมเพื่อการพัฒนา
 ตนนั้น มุ่งเน้นการพัฒนาจิต ความคิด หรือพฤติกรรมภายในเป็นลำดับแรก เนื่องจากพฤติกรรม
 ภายในเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมภายนอก หากคิดดีการปฏิบัติก็มักดีด้วย

จะเห็นได้ว่า การรวบเอกสารดังกล่าวข้างต้น นักจิตวิทยานิยม แบ่งพฤติกรรมได้เป็น 2
 ประเภท ดังนี้ 1) พฤติกรรมภายนอก (overt behavior) เป็นพฤติกรรมที่สังเกตได้โดยชัดเจน 2)
 พฤติกรรมภายในหรือ “ ความในใจ” (covert behavior) เป็นพฤติกรรมที่เจ้าตัวเท่านั้นจึงจะรู้ดี
 ถ้าไม่บอกใคร ไม่แสดงออกก็ไม่มีใครรู้ได้

3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเด็ก

พฤติกรรมของเด็กเกี่ยวข้องกับปัจจัยหลายประการ การรู้ว่าปัจจัยใดที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของเด็กช่วยให้ครูเข้าใจเด็กได้ดียิ่งขึ้น ได้นำเสนอปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของเด็ก ซึ่งเป็นผลจากธรรมชาติ (Nature) และการเลี้ยงดู (Nurture) ดังนี้

1. ปัจจัยด้านพัฒนาการ เด็กแต่ละวัยจะมีพฤติกรรมและความสามารถที่แตกต่างกันครูจำเป็นต้องรู้และตระหนักถึงพัฒนาการของเด็ก เพื่อที่จะเข้าใจว่าทำไมเด็กจึงแสดงพฤติกรรมเช่นนั้น และเพื่อให้การตั้งความคาดหวังต่อพฤติกรรมของเด็กเป็นไปอย่างเหมาะสม

2. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ในเรื่องของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เวลาและกำหนดการในแต่ละวัน และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

2.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพในห้องเรียนปฐมวัยมีผลโดยตรงต่อพฤติกรรมของเด็ก ทั้งในเรื่องขนาดของเฟอร์นิเจอร์ที่ใช้ การจัดแบ่งพื้นที่ ระดับของการจัดวางวัสดุอุปกรณ์ วัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับพัฒนาการและความสนใจของเด็กจะเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้เช่นกัน

2.2 การจัดเวลาให้เหมาะสมเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง ครูต้องจัดเวลาให้เหมาะสมกับความจำเป็น และความต้องการของเด็กอย่างรอบคอบ ทั้งเวลาในการทำกิจกรรม เก็บของ และทำความสะอาด รับประทานอาหาร นอน เข้าห้องน้ำรวมถึงรอยต่อระหว่างกิจกรรมด้วย ลำดับของกิจกรรมต่างๆ ควรมีความคงที่เพื่อให้เด็กคาดเดาได้ว่าจะต้องทำอะไรต่อไป

2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ปัจจัยนี้เป็นปัจจัยที่ต้องพิจารณาเป็นพิเศษเพราะเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้คน บรรยากาศที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ที่เด็กจะรู้สึกไว้วางใจ เป็นบรรยากาศของการสนับสนุนและช่วยเหลือกัน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลนี้เป็นความสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก เด็กกับเด็ก ครูกับพ่อแม่ และครูกับครูคนอื่นๆ ความสัมพันธ์เหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของเด็กทั้งสิ้น

2.4 สิ่งอื่นๆ ที่มีผลต่อพฤติกรรมของเด็ก ได้แก่ สภาพอากาศ เสียง ลม แสง เหตุการณ์ในครอบครัว ความเจ็บป่วย รายการโทรทัศน์ ภาวะโภชนาการ เป็นต้น

3. ความแตกต่างระหว่างบุคคล เด็กแต่ละคนจะมีลักษณะเฉพาะของตนเองซึ่งไม่เหมือนคนอื่น เด็กแต่ละคนมีพื้นอารมณ์ (Temperament) ซึ่งเป็นแนวโน้มในการตอบสนองต่อสิ่งเร้าหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่ติดตัวเด็กมาตั้งแต่เกิด และยังคงอยู่แม้ว่าจะเข้าโรงเรียนแล้วก็ตาม การที่ครูรู้จักธรรมชาติหรือพื้นอารมณ์ของเด็กทำให้สามารถตอบสนองต่อเด็กได้อย่างเหมาะสม และทำให้เกิดความระมัดระวังที่จะไม่ตีตราเด็กอย่างไม่ยุติธรรมด้วย

4 ความต้องการด้านอารมณ์และสังคม เด็กๆ มีความต้องการความรัก และการเอาใจใส่ ต้องการรู้สึกว่าคุณเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เป็นคนที่มีคุณค่าและมีความสำคัญ ต้องการเพื่อน และต้องการความรู้สึกที่ปลอดภัย เด็กๆ จะแสดงออกเพื่อความต้องการในเรื่องเหล่านี้ ครูต้องช่วยให้เด็กรับมือกับความรู้สึกเหล่านี้ได้อย่างเหมาะสม

5 อิทธิพลของวัฒนธรรม เด็กถูกหล่อหลอมด้วยความเชื่อ และวัฒนธรรมของครอบครัว เด็กจะแสดงพฤติกรรมตามที่ได้รับรู้มา ครูต้องมีความละเอียดอ่อน มีความยืดหยุ่น และไม่ตัดสินพฤติกรรมของเด็กอันเกิดจากวัฒนธรรมของครอบครัว Gordon และ Browne(1995: 199-204)

ทฤษฎีและแนวคิดพฤติกรรมความรับผิดชอบ

1) ความหมายของพฤติกรรมความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบ หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่แสดงออกถึงความเอาใจใส่จดจ่อ ตั้งใจ มุ่งมั่นต่อหน้าที่การงาน การศึกษาเล่าเรียน และการเป็นอยู่ของตนเอง และ ผู้อยู่ในความดูแลตลอดจนสังคมอย่างเต็มความสามารถด้วยความผูกพัน เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายในเวลาที่กำหนด ยอมรับผลการกระทำทั้งผลดีและผลเสียที่เกิดขึ้นรวมทั้งปรับปรุงการปฏิบัติให้ดีขึ้นด้วย

เพิ่มศักดิ์ วรรณยางกูร และวรัญ ชาติธรรมรักษ์ (2550) อธิบายความหมายของความรับผิดชอบ หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ของตนตามภาวะที่เป็นอยู่และตรงเวลาด้วยความสุจริต ความเต็มใจ และความจริงใจ

อรรวรรณ พาณิชชปฐมพงศ์ (2552 : 5) ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่า “ การตั้งใจที่จะทำงานหรือติดตามผลงานที่ได้ทำไปแล้วเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ยอมรับในสิ่งที่ตนเองกระทำลงไปทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย โดยแสดงออกในรูปการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย”

จันทรา พวงยอด (2553 : 3) ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่า “ พฤติกรรมหรือการกระทำของนักเรียนที่แสดงออกถึงความมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติตนตามระเบียบแบบแผนของโรงเรียน”

กรมวิชาการ (2554 : 196) ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่า “ ความสนใจตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเพียรพยายาม ละเอียดรอบคอบ เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย ยอมรับผลการกระทำของตน ทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย ทั้งพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น”

โสภภาพรรณ อัครราศีวะโรจน์ (2555 : 58) ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่า “ รู้จักหน้าที่และปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ รู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น ยอมรับในการกระทำของตนทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย ไม่ปิดความผิดให้ผู้อื่น คำนึงถึงความเสียหายที่เกิดจากการกระทำหรือคำพูดของตน และพร้อมที่จะปรับปรุงการกระทำให้ดีขึ้น ”

นัยนา จันทมิตร (2552 : 34) ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่า ความสนใจ ความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเพียรพยายามและละเอียดรอบคอบ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย รักษาสิทธิและหน้าที่ของตนด้วยความเต็มใจ ไม่ว่าจะกระทำผิดหรือถูก ไม่ปิดความรับผิดชอบไปให้ผู้อื่น และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้ผลยิ่งขึ้น โดยไม่ทอดทิ้งแม้จะมีอุปสรรคนานาประการก็ตาม อีกทั้งยังมีความกระตือรือร้น มุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จอย่างดีตามความสามารถของบุคคลนั้น เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำงานต่าง ๆ จะแสดงพฤติกรรมให้สังเกตได้ เช่น ความสนใจ ความตั้งใจเอาใจใส่ และขยันหมั่นเพียรที่จะปฏิบัติงานให้สำเร็จไม่เลื่องงาน ติดตามงานและยอมรับผลจากงานที่ตนกระทำโดยมีความพร้อมในการปรับปรุงแก้ไขงานให้ดีขึ้นเสมอ

ฟลิปโป (อมรรวรรณ แก้วผ่อง.2552 : 65 อ้างอิงจาก Flippo. 1986:122.) ได้สรุปความหมายของความรับผิดชอบว่า เป็นความผูกพันในการที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ และความสำเร็จนี้เกี่ยวข้องกับปัจจัย 3 ประการ คือ พันธะผูกพัน หน้าที่การงาน และ วัตถุประสงค์

2) ประเภทของพฤติกรรมความรับผิดชอบ

ไชยรัตน์ ปราณี (2551 อ้างถึงกาญจนา ไชยพันธุ์และคณะ , 2552) แบ่งประเภทความรับผิดชอบไว้ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การรับรู้ฐานะและบทบาทของตนที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมจะต้องดำรงตนให้อยู่ในฐานนะที่ช่วยเหลือตัวเองได้ รู้จักว่าสิ่งใดถูก สิ่งใดผิด ยอมรับผลการกระทำของตนเองทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย เพราะฉะนั้นบุคคลที่มีความรับผิดชอบในตนเองย่อมจะไตร่ตรองดูให้รอบคอบก่อนว่า สิ่งที่ตนเองทำลงไปนั้นจะมีผลดีผลเสียหรือไม่และจะเลือกปฏิบัติแต่สิ่งที่จะก่อให้เกิดผลดีเท่านั้น

2. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง ภาระหน้าที่ของบุคคลที่จะต้องเกี่ยวข้อง และมีส่วนร่วมต่อสวัสดิภาพของสังคมที่ตนเองดำรงอยู่ ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหลายสิ่งหลายอย่าง ตั้งแต่สังคมขนาดเล็ก ๆ จนถึงสังคมขนาดใหญ่ การกระทำของบุคคลใดบุคคลหนึ่งย่อมมีผลกระทบต่อสังคมไม่มากก็น้อย บุคคลทุกคนจึงต้องมีภาระหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะต้องปฏิบัติต่อสังคมดังต่อไปนี้

2.1 ความรับผิดชอบต่อหน้าที่พลเมืองได้แก่ การปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม การรักษาทรัพย์สินของสังคม การช่วยเหลือผู้อื่น และการให้ความร่วมมือกับผู้อื่น

2.2 ความรับผิดชอบต่อครอบครัวได้แก่ การเคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง การช่วยเหลืองานบ้านและการรักษาชื่อเสียงของครอบครัว

2.3 ความรับผิดชอบต่อโรงเรียนได้แก่ ความตั้งใจเรียน การเชื่อฟังครู - อาจารย์ การปฏิบัติตามกฎของโรงเรียนและการรักษาสมบัติของโรงเรียน

2.4 ความรับผิดชอบต่อเพื่อนได้แก่ การช่วยตักเตือนแนะนำเมื่อเพื่อนกระทำผิด การช่วยเหลือเพื่อนอย่างเหมาะสม การให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิดการไม่ทะเลาะและ เอะเปรียบเพื่อน และการเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน

กรมวิชาการ (2554 : 196) ได้แบ่งประเภทของความรับผิดชอบไว้ ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การขจัดปัญหาที่ทำให้ตนเองเป็นทุกข์ เช่น ป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตรายจากโรค รักษาร่างกายให้แข็งแรง รู้จักหน้าที่ของตนเอง และปฏิบัติหน้าที่การงานของตนให้ลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพทุกกำหนดตรงเวลา

2. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การรู้จักฐานะความรับผิดชอบของตนเองที่มีต่อสังคมได้แก่ ความรับผิดชอบต่อครอบครัว โรงเรียน ชุมชน ประเทศชาติ และบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสมเกิดประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม

คณะอนุกรรมการการจัดทำคู่มือ การปลูกฝังค่านิยมของกลุ่มนักรับผิดชอบ กลุ่มสื่อมวลชน กลุ่มสมาคมมูลนิธิและกลุ่มพัฒนากำลังคน (2556) โดยกลุ่มสื่อมวลชน ได้แบ่งความรับผิดชอบออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ความรับผิดชอบ คือ ตนเอง หมายถึง การรู้จักหน้าที่ของตนเองและปฏิบัติหน้าที่ให้ลุล่วงอย่างดีที่สุดโดยทำงานในหน้าที่ของตนให้ลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพและทันเวลา ที่กำหนด ฝึกตนให้เป็นคนตรงต่อเวลาอยู่เนืองนิตย์

2. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว หมายถึง การรู้จักฐานะและหน้าที่ที่มีต่อครอบครัว ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมแก่ฐานะและหน้าที่ของตนในครอบครัวและร่วมกิจกรรมของครอบครัว

3. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การรู้จักฐานะและหน้าที่ความรับผิดชอบของตนที่มีต่อสังคมและปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม ให้เกิดประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม โดยให้ตระหนักและยอมรับว่าประโยชน์จะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าขาดประโยชน์ส่วนรวม และไม่ละเลยที่จะเสียละประโยชน์ส่วนตน และกระทำในสิ่งที่จะรักษาหรือยังให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม

สรุปจากประเภทของความรับผิดชอบของนักการศึกษา ได้ 2 ประเภท คือ

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง รู้จักแก้ปัญหาทุกชนิดที่ทำให้ตนเองเป็นทุกข์ เช่น การรักษาป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย โรคภัยไข้เจ็บ รักษาร่างกายให้แข็งแรง และปฏิบัติหน้าที่การงานของตนเองให้ลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทันและตรงเวลา

2. ความรับผิดชอบต่อสังคมหรือส่วนรวม หมายถึง รู้จักบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบต่อตนเองที่มีต่อสังคม ซึ่งได้แก่ ความรับผิดชอบต่อครอบครัว โรงเรียน ชุมชน ประเทศชาติ และบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสมเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม

3) ทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมความรับผิดชอบ

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Piaget ได้แบ่งขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น 2 ขั้น คือ ดังนี้

1. Heteronymous เป็นขั้นที่ผู้กระทำรับกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานทางจริยธรรมมาจากผู้มีอำนาจเหนือตนและถือว่ากฎเกณฑ์เป็นสิ่งที่จะต้องปฏิบัติตามเปลี่ยนแปลงได้ ลักษณะของพัฒนาการทางจริยธรรมขั้น Heteronymous เด็กที่มีพัฒนาการทางจริยธรรมข้อนี้เป็นเด็กเล็กที่มีอายุระหว่าง 5 – 8 ปี รับกฎเกณฑ์ และมาตรฐานทางจริยธรรมมาจากบิดามารดา ครูและเด็กโต เด็กวัยนี้มีความเชื่อถือดังต่อไปนี้

1.1 พฤติกรรมใดจะต้องถูกหรือดี เมื่อผู้แสดงพฤติกรรมได้ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์

1.2 กฎเกณฑ์มีไว้สำหรับปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดและแก้ไขไม่ได้

1.3 ทุกคนมีหน้าที่จะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์โดยเด็ดขาดถ้าใครทำตามกฎเกณฑ์เป็นคนดีและคนที่ไม่ทำตามกฎเกณฑ์เป็นคนไม่ดี

1.4 การประเมินตัดสินว่าใคร “ผิด” “ถูก” ไม่คำนึงถึงความต้องการ แรงจูงใจหรือเจตนาของผู้กระทำ

2. Autonomous เป็นขั้นที่ผู้กระทำเชื่อว่า กฎเกณฑ์ คือข้อตกลงระหว่างบุคคล กฎเกณฑ์อาจเปลี่ยนแปลงได้ คือความร่วมมือและการนับถือซึ่งกันและกันเป็นเรื่องสำคัญ ลักษณะของพัฒนาการทางจริยธรรมขั้น Autonomous เด็กที่มีพัฒนาการทางจริยธรรมขั้นนี้จะเป็นเด็กที่มีอายุ 9 ปีขึ้นไปเด็กวัยนี้จะมีความเชื่อดังต่อไปนี้

2.1 กฎเกณฑ์ คือ ข้อตกลงระหว่างบุคคลและกฎเกณฑ์อาจจะเปลี่ยนแปลงได้ ถ้าหากบุคคลที่ใช้กฎเกณฑ์นั้นตกลงกันว่าจะเปลี่ยน

2.2 กฎเกณฑ์จะมีความหมายหรือมีประโยชน์ก็ต่อเมื่อบุคคลที่จะต้องปฏิบัติตามรับกฎเกณฑ์

2.3 การร่วมมือและการนับถือซึ่งกันและกันเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของพัฒนาการทางจริยธรรม

2.4 การประเมินตัดสินว่าใคร “ผิด” “ถูก” คำนึงถึงความต้องการ แรงจูงใจหรือเจตนาของผู้กระทำ

3. ทฤษฎีพัฒนาจริยธรรมของ Kohlberg (อ้างอิงสูรรงค์ โค้วตระกูล, 2536) ได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น 3 ระดับ แต่ละระดับแบ่งเป็น 2 ขั้นดังนี้

ระดับที่ 1 ระดับก่อนกฎเกณฑ์สังคม (Preconventional level) ในระดับนี้ เด็กจะได้รับกฎเกณฑ์และข้อกำหนดของพฤติกรรมที่ดีและไม่ดีจากผู้ที่มีอำนาจเหนือตน เช่น บิดา มารดา ครู หรือเด็กโต และมักคิดถึงผลลัพธ์ที่จะนำรางวัลหรือการลงโทษมาให้ มี 2 ขั้น

ขั้นที่ 1 การลงโทษและเชื่อฟัง (Punishment and Obedience Orientation) ถ้าเด็กถูกทำโทษจะคิดว่าตนผิดจะเลิยงไม่ทำอีก แต่ถ้าได้รับคำชมหรือรางวัลก็คิดว่าตนทำถูกและจะทำอีกเพื่อหวังรางวัล

ขั้นที่ 2 กฎเกณฑ์เป็นเครื่องมือเพื่อประโยชน์ของตน (Instrumental Relativist Orientation) เด็กจะทำตามกฎข้อบังคับเพื่อหวังของตอบแทนหรือรางวัล

ระดับที่ 2 ระดับจริยธรรมตามกฎเกณฑ์ทางสังคม (Conventional level) ในระดับนี้ผู้ทำถือว่าการประพฤติตนตามความคาดหวังของผู้ปกครองกลุ่มที่ตนเป็นสมาชิกเป็นสิ่งสมควรกระทำ ไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นแก่ตนมี 2 ขั้น

ขั้นที่ 3 ความคาดหวังและการยอมรับในสังคมสำหรับ “เด็กดี” (Interpersonal Concordance of “good boy , nice girl Orientation) เป็นพฤติกรรมที่ทำให้ผู้อื่นยอมรับ

ขั้นที่ 4 กฎและระเบียบ (Law – and – Order Orientation) คนดีหรือคนที่มีพฤติกรรมถูกต้อง คือ คนที่ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับหรือกฎหมาย

ระดับที่ 3 ระดับจริยธรรมตามหลักการด้วยวิจารณญาณหรือระดับเหนือกฎเกณฑ์สังคม (Postconventional Level) การตัดสินใจถูกหรือผิดไม่ควรมาจากวิจารณญาณของตน มี 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 5 สัญญาและสังคมหรือหลักการทำตามคำมั่นสัญญา (Social Contract Orientation) ขั้นนี้เน้นคนส่วนใหญ่ในสังคมยอมรับว่า เป็นสิ่งที่ถูกสมควรปฏิบัติตาม แต่มีการแก้ไขโดยคำนึงประโยชน์และสถานการณ์แวดล้อมในขณะนั้น

ขั้นที่ 6 หลักการและคุณธรรมสากล (Universal Ethical Principle Orientation) เป็นหลักเพื่อมนุษยธรรม เพื่อความเสมอภาคและยุติธรรม สิ่งถูกและผิดขึ้นอยู่กับมโนธรรมที่บุคคลยึดถือ

ทฤษฎีและแนวความคิดการเสริมแรงทางบวก

1) ความหมายของการเสริมแรงทางบวก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประทีป จินฉ่ำ ได้ให้ความหมายของการเสริมแรงทางบวกไว้ว่า การเสริมแรงทางบวกคือการทำให้ความถี่ของพฤติกรรมเพิ่มขึ้นอันเป็นผลเนื่องมาจากผลกรรมที่ตามหลังพฤติกรรมนั้น ผลกรรมที่ทำให้พฤติกรรมมีความที่เพิ่มขึ้นเรียกว่าตัวเสริมแรงตาม (Positive reinforce) ลักษณะของตัวเสริมแรงมี 2 ชนิดคือ

1. ตัวเสริมแรงปฐมภูมิ เป็นตัวเสริมแรงที่มีคุณสมบัติด้วยตัวของมันเองในการตอบสนองความต้องการทางชีวภาพหรือมีผลต่อผู้ได้รับโดยตรงเช่นอาหารความเย็น เป็นต้น
2. ตัวเสริมแรงทุติยภูมิเป็นตัวเสริมแรงที่ต้องผ่านกระบวนการพัฒนาคุณสมบัติของการเป็นตัวเสริมแรงโดยการนำไปสัมพันธ์กับตัวเสริมแรงปฐมภูมิเช่นเงินรางวัลคำชมเชย เป็นต้น

2) ทฤษฎีการเสริมแรงทางบวก

ทฤษฎีการเรียนรู้ของสกินเนอร์ (Skinner) สกินเนอร์ (Skinner) เป็นผู้คิดทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำหรือแบบปฏิบัติการ ซึ่งมีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน คือ Operant Conditioning Theory หรือ Instrumental conditioning theory หรือ Type - R Conditioning Theory สกินเนอร์ได้เสนอแนวความคิดโดยจำแนกทฤษฎีทางพฤติกรรมออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. พฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้แบบ Type S (Response Behavior) ซึ่งมีสิ่งเร้า (Stimulus) เป็นตัวกำหนดหรือดึงออกมา เช่น น้ำลายไหลเนื่องจากใส่อาหารเข้าไปในปาก สะดุ้งเพราะถูกเคาะที่สะบ้าข้างเข้า หรือการหรีตาเมื่อถูกแสงไฟ พฤติกรรมดังกล่าวเป็นการตอบสนองแบบอัตโนมัติ
2. พฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้แบบ Type R (Operant Behavior) หรือ พฤติกรรมตอบสนองขึ้นอยู่กับ การเสริมแรง (Reinforcement) การตอบสนองแบบนี้จะ

ต่างกับแบบแรก เพราะอินทรีย์เป็นตัวกำหนดหรือเป็นผู้สั่งให้กระทำต่อสิ่งเร้า ไม่ใช่ให้สิ่งเร้าเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของอินทรีย์ เช่น การวางหญ้า การเขียนหนังสือ การรีดผ้า พฤติกรรมต่าง ๆ ของคนในชีวิตประจำวันเป็นพฤติกรรมแบบ (Operant Conditioning) หลักการเรียนรู้ที่สำคัญ หลักการเรียนรู้ของทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำ เน้นการกระทำของผู้ที่เรียนรู้มากกว่าสิ่งเร้าที่กำหนดให้ กล่าวคือ เมื่อต้องการให้อินทรีย์เกิดการเรียนรู้จากสิ่งเร้าใดสิ่งเร้าหนึ่ง เราจะให้ผู้เรียนรู้เลือกแสดงพฤติกรรมเองโดยไม่บังคับหรือบอกแนวทางในการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนแสดงพฤติกรรมการเรียนรู้แล้ว จึง "เสริมแรง" พฤติกรรมนั้นทันที เพื่อให้ผู้เรียนรู้ว่าพฤติกรรมที่แสดงออกนั้นเป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบการกระทำนั้น พฤติกรรมการตอบสนองจะขึ้นอยู่กับการเสริมแรง (Reinforcement) ตัวเสริมแรงแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ตัวเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcement) หมายถึง สิ่งเร้าใดๆ ซึ่งเมื่อนำมาใช้แล้วทำให้อัตราการตอบสนองเพิ่มมากขึ้น เช่น คำชมเชย รางวัล อาหาร

2. ตัวเสริมแรงทางลบ (Negative Reinforcement) หมายถึง สิ่งเร้าใดๆ ซึ่งเมื่อนำมาใช้แล้วทำให้การตอบสนองเพิ่มขึ้นในทางลบ เป็นตัวเสริมแรงทางลบ เช่น เสียงดัง อากาศร้อน คำตำหนิ กลิ่น การทำโทษ เป็นการนำตัวเสริมแรงลบเข้ามา เพราะการทำโทษบางอย่างหากนำไปใช้จะมีผลให้อัตราการตอบสนองเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่เข้มขึ้น

การนำทฤษฎีการเรียนรู้ของสกินเนอร์ไปใช้ในการจัดการศึกษาปฐมวัย

1. การใช้เสริมแรง (Reinforcement) ทุกขั้นตอนของการจัดกิจกรรม ครูควรให้การเสริมแรง โดยการชมเชยหรือให้แรงจูงใจ โดยวิธีการต่าง ๆ เช่น การให้รางวัล ทั้งนี้เพราะเด็กในวัยนี้ต้องการให้ผู้อื่นสนใจตนหรือเห็นว่าตนเองสำคัญกว่าคนอื่น การให้แรงจูงใจจะทำให้เด็กเกิดความสนใจ พอใจที่จะเรียน

2. การปลูกฝังพฤติกรรมบางอย่างและการลดพฤติกรรมบางอย่าง (Shaping Behavior) หลักการสำคัญของทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์ก็คือการควบคุมการตอบสนองด้วยวิธีการเสริมแรง กล่าวคือ เราจะให้การเสริมแรงเฉพาะในเรื่องที่ต้องการเพื่อให้เกิดเป็นนิสัยติดตัว ดังนั้นถ้าเราต้องการให้เด็กมีพฤติกรรมใหม่ในเรื่องใด ก็ควรให้การเสริมแรงพฤติกรรมนั้น เพื่อให้เด็กทำต่อไปจนเป็นนิสัย แต่ถ้าต้องการให้พฤติกรรมใดหายไปก็ควรลดการเสริมแรงพฤติกรรมนั้น ก็จะทำให้พฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนานั้นหายไป การปลูกฝังพฤติกรรมใหม่ให้แก่เด็กโดยการใช้การเสริมแรงเป็นสิ่งควบคุมพฤติกรรม ครูควรมีการวางแผนให้เหมาะสม

3. บทเรียนแบบโปรแกรม (Programmed Maching) และเครื่องช่วยสอน (Teaching Learning) สกินเนอร์ได้เสนอการสอนแบบโปรแกรม ซึ่งจัดแบ่งเนื้อหาวิชาออกเป็นส่วนย่อย ๆ เป็นขั้น ๆ และจัดลำดับให้เป็นเหตุเป็นผลเพื่อให้เรียนได้ง่าย และเมื่อสำเร็จแต่ละขั้นจะได้รับแรงเสริม หรือให้รางวัลทันที ทั้งบทเรียนสำเร็จรูปและเครื่องช่วยสอนต่างเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีคำตอบที่ถูกต้องไว้ให้ ซึ่งบทเรียนดังกล่าวควรนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น ทฤษฎีพัฒนาการของอีริกสันอีริกสัน (Erikson) ได้เน้นความสำคัญที่วัยของเด็ก ขั้นตอนของการพัฒนาการและสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ตัวเด็กว่า ถ้าเด็กอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เขาพอใจ ประสบความสำเร็จ เขาจะมองโลกในแง่ดี มีความเชื่อมั่นและไว้วางใจผู้อื่น แต่ถ้าเด็กอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดี ไม่พอใจ จะมองโลกในแง่ร้าย ขาดความเชื่อมั่นในตนเองและไม่ไว้วางใจผู้อื่น อีริกสัน ยังได้ย้ำว่า ถ้าหากเด็กไม่พัฒนาและผ่านขั้นต้นแล้ว เด็กก็จะไม่สามารถพัฒนาในขั้นต่อ ๆ ไปได้ การนำมาใช้ในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา นั้น การจัดกิจกรรมในชั้นก่อนประถมศึกษา เน้นการที่เด็กได้ประสบความสำเร็จและพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมของห้องเรียน ต่อเพื่อนฝูงและต่อครู ทั้งนี้เพื่อให้เด็กมองสังคมใหม่ สังคมโรงเรียนในด้านดี มีความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อผู้อื่น และถ้าหากว่าเด็กพอใจและมองโรงเรียนในแง่ดีแล้ว เด็กก็อยากมาโรงเรียน ก็จะได้รับการพัฒนาให้เจริญเติบโตขึ้น การช่วยเหลือตนเอง เช่น การไปห้องน้ำ การแต่งกาย การเก็บของเล่นเข้าที่นั้น ในระยะเริ่มต้น ครูจะดูแลอยู่อย่างใกล้ชิด และใช้การชมเชย การชักชวนให้ทำกิจกรรมร่วมกับครู ก็จะเป็นการไม่บังคับ เด็กไม่เกิดการ

ต่อต้านและเกิดความพอใจเป็นรางวัลในการทำกิจกรรมช่วยเหลือ การหัวเราะเยาะในสิ่งที่
เด็กทำ หรือการแข่งขันผลงานที่อาจจะก่อให้เกิดการละอาย ก็ไม่ควรใช้ เพราะจะทำให้
เด็กไม่กล้าแสดงออกอีกต่อไปกิจกรรมในระดับก่อนประถมศึกษา เน้นผ่านการเล่น ซึ่งเป็น
การสนุกสนาน สื่ออุปกรณ์ที่ใช้ ก็เรียกร้องและเชิญชวนต่อการเข้าร่วมการใช้จินตนาการ
บทบาทสมมติ ซึ่งเป็นการตอบสนองต่อพัฒนาของเด็กวัยนี้ ก็มีการจัดให้อยู่ตลอดเวลา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ฉันทนา ศรีภักดี.(2554). การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับและเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย โดยรวมและแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ด้านการควบคุมตนเอง ด้านการยอมรับผู้อื่น และด้านการตรงต่อเวลา ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทย ก่อน ระหว่างและหลังการทดลอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนชาย-หญิง อายุระหว่าง 4-5 ปีที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 ของโรงเรียนบ้านบัวมล สำนักงานเขตบางเขน สังกัดกรุงเทพมหานคร ดำเนินการทดลองเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 20 นาที รวมทั้งสิ้น 24 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทย และแบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ และการวิเคราะห์ขนาดส่งผลโดยใช้ผลการวิจัยพบว่าเด็กปฐมวัยก่อน ระหว่างและหลังการทดลองมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมและรายด้านเฉลี่ยสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และมีการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน เพิ่มขึ้นต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ไฉไลศรี เพชรใต้. (2552). การพัฒนา เยาวชน นักเรียน ซึ่งเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคตให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์นั้นจำเป็นต้องวางรากฐานให้ได้รับการปลูกฝังส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตามแนวทางที่ปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมให้เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัยและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ การศึกษาครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างด้านความรับผิดชอบของนักเรียนในกลุ่มเป้าหมายคือ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 / 6โรงเรียนอนุบาลสกลนครใช้วิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research)พัฒนาการดำเนินงาน1 วงรอบ ซึ่งประกอบด้วยการวางแผน (Planning) การปฏิบัติการ (Action) การสังเกต (Observation) และการสะท้อนผล (Reflection) คณะกลุ่มผู้ศึกษา ได้แก่ ผู้ศึกษาค้นคว้าและครูประจำชั้นสายชั้นอนุบาลปีที่ 1/ 1 –อนุบาลปีที่ 1 / 5 จำนวน 5 คน ได้กำหนดเป้าหมายการดำเนินงานไว้ คือ นักเรียนต้องมีความรับผิดชอบการรักษาของใช้ส่วนตัว เช่น รองเท้า แก้วน้ำ เสื้อผ้า

ชุดนอนของตัวเอง การนำสิ่งของที่ตกลงกับคุณครูหรือเพื่อนๆ ว่าจะนำมา เช่น วันพรุ่งนี้จะเรียนเรื่อง ผักนักเรียนจะต้องนำผักมาคนละ 1 ชนิด การเล่นเกมแล้วต้องเก็บเข้าที่ การรับประทานอาหาร ให้หมดด้วยตนเอง โดยใช้กิจกรรม 3 กิจกรรมคือการเล่านิทานประกอบละครสร้างสรรค์ การจัดกิจกรรมประกอบเพลง การแสดงบทบาทสมมติ กลุ่มเป้าหมายได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1/6 จำนวน 12 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจงเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ ' ' แบบสังเกต พฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง แบบประเมินความมีวินัยในตนเองสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า การพัฒนาการดำเนินงานการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบ ในวงรอบที่ 1 โดยใช้กลยุทธ์แบบมีส่วนร่วม จัดกิจกรรม 3 กิจกรรม คือ การเล่านิทานประกอบละครสร้างสรรค์ การจัดกิจกรรมประกอบเพลง การแสดงบทบาทสมมติ ทำให้นักเรียนทุกคนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม มีการพัฒนาเสริมสร้างความมีระเบียบวินัยในตนเอง ในด้าน ความรับผิดชอบ ดีขึ้นแสดงว่าการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนบรรลุเป้าหมาย และส่งผลให้ได้รับคำยกย่องชมเชยว่าเป็นแบบอย่างของนักเรียนที่ดีด้วย

สุจิตรา สิทธิไทย. (2553). การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1)เปรียบเทียบพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยก่อนและระหว่างได้รับการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง 2)ศึกษาแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยระหว่างได้รับการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง ประชากรในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นเด็กปฐมวัยกำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปี การศึกษา 2553 โรงเรียนบ้านจิว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศัยภูมิ เขต 3 จำนวน 21 คน ระยะเวลาในการทดลอง 10 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 30 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แผนการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองและแบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .88 ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยคำนวณหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. เด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองแต่ละสัปดาห์ มีค่าเฉลี่ยของการแสดงพฤติกรรมความรับผิดชอบสูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง

2. เด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองแต่ละสัปดาห์ มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความรับผิดชอบ ระหว่างการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองสูงขึ้น

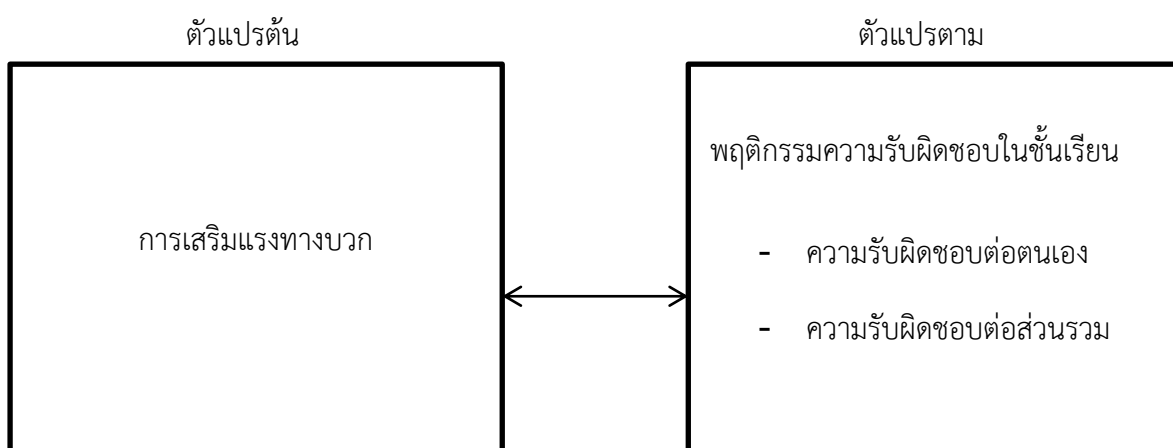
ผู้ช่วยศาสตราจารย์พัชรา พุ่มพชาต. (2550). การวิจัยครั้งนี้มี วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเด็กปฐมวัย ในด้านความซื่อสัตย์ ความเอื้อเฟื้อและความรับผิดชอบโดยใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์ สตอรี่ไลน์ กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กปฐมวัย อายุ 5-6 ปี ศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียน อนุบาลตราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด เขต 1 โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 และโรงเรียนวัดดอนทอง (สุวณณะศรี ตันตกุล ราษฎร์ศึกษาลัย) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 จำนวน 45 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม ครูปฐมวัยดำเนิน การทดลอง เป็นระยะเวลา 6 สัปดาห์ ในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คู่มือการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์สตอรี่ไลน์ แผนการจัดประสบการณ์สตอรี่ไลน์ และแบบสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเด็กปฐมวัย ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .87 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ ความแปรปรวนแบบทิศทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์สตอรี่ไลน์มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในด้านความซื่อสัตย์ ความเอื้อเฟื้อ และความรับผิดชอบต่อสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพฤติกรรมเชิงจริยธรรม โดยภาพรวมของเด็กปฐมวัยทั้ง 3 กลุ่มทดลองไม่แตกต่างกัน

บุศนีย์ ชัยมงคล. (2550). การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความมีวินัยในตนเองด้วยกิจกรรมการจัดเก็บของเล่น ประชากรคือเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดศรีบูรรัตนาราม) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 1 ห้องเรียน มี 22 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1)กิจกรรมการจัดเก็บของเล่น โดยการสร้างแรงจูงใจด้วยนิทานและการแสดงบทบาทสมมติ เพื่อนำไปสู่การสร้างข้อตกลงในการเก็บของเล่น และเสริมแรงด้วยสติ๊กเกอร์รูปหัวใจนำไป

ติดที่สมุดเด็กดีซึ่งเด็กได้จัดทำขึ้น เมื่อปฏิบัติตามข้อตกลงได้ครบ 5 วันต่อสัปดาห์ สามารถนำไปแลกสติ๊กเกอร์ที่ตนเองชอบได้ 2)แบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองขณะจัดเก็บของเล่นใช้สำหรับสังเกตพฤติกรรมในขณะที่เด็กจัดเก็บของเล่นและทำการประเมินให้คะแนนในสมุดเด็กดี ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดศรีบูรรัตนาราม) มีวินัยในตนเองเพิ่มมากขึ้นตลอด 4 สัปดาห์ จากร้อยละ 59.36 , 72.55 , 80.77 และ 86.05 ตามลำดับ ผลของการวิจัยนี้มีข้อวิจารณ์ถึงการนำหลักการของแรงจูงใจและการเสริมแรงมาใช้ จึงมีผลให้ค่าร้อยละของความก้าวหน้าในพฤติกรรมเป็นไปได้ในลักษณะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษางานวิจัยเรื่องการพัฒนาความรับผิดชอบในชั้นเรียนของเด็กปฐมวัยด้วยวิธีการเสริมแรงทางบวก ผู้ศึกษาได้กำหนดตัวแปรที่ศึกษาดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. วิธีดำเนินการวิจัย
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กปฐมวัยอายุระหว่าง 4-5 ปี ซึ่งกำลังศึกษาในระดับชั้นอนุบาล 2/1 จากโรงเรียนอนุบาลคุณากร จังหวัดนครนายก จำนวน 19 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กปฐมวัยอายุระหว่าง 4-5 ปี ซึ่งกำลังศึกษาในระดับชั้นอนุบาล 2/1 จากโรงเรียนอนุบาลคุณากร จังหวัดนครนายก ที่เรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 19 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง และเป็นห้องที่ผู้วิจัยเป็นผู้สอน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

- แบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียน

ขั้นตอนในการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับพฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียนของเด็กปฐมวัย ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง และด้านความรับผิดชอบต่อส่วนรวม เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหา จุดประสงค์และรูปแบบของแบบสังเกตพฤติกรรม เพื่อวัดพฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียนของเด็กปฐมวัย

2. ศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้ของสกินเนอร์ (Skinner) เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมตอบสนองขึ้นอยู่กับการเสริมแรงของเด็กปฐมวัย

3. ศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบการกระทำตัวเสริมแรงบวก

4. ศึกษาแนวทางการวัดและประเมินพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย

5. สร้างแบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียนของเด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาล 2 จำนวน 1 ชุด จำนวน 8 ข้อ ดังนี้

5.1 ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง จำนวน 4 ข้อ

5.2 ด้านความรับผิดชอบต่อส่วนรวม จำนวน 4 ข้อ

โดยสร้างเกณฑ์ในการให้คะแนนแบบประเมินพฤติกรรมไม่เพียงประสงค์ไว้
ดังนี้

ระดับ 3 ปฏิบัติสม่ำเสมอ หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กสามารถปฏิบัติเป็นประจำและสม่ำเสมอ

ระดับ 2 ปฏิบัติเป็นบางครั้ง หมายถึง พฤติกรรมที่ได้กปฏิบัติได้บ้างเป็นครั้งคราวหรือบางครั้ง

ระดับ 1 ให้ปฏิบัติ หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กไม่ปฏิบัติเลย และมีระดับพฤติกรรม ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 2.34 – 3.00 หมายถึง พฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียนอยู่ในระดับดี

ค่าเฉลี่ย 1.67 – 2.33 หมายถึง พฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.66 หมายถึง พฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียนอยู่ในระดับต่ำ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียว มีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One-Group Pretest-Posttest Design) ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538: 249) ดังแสดงในตาราง 3.1

ตาราง 3.1 แบบแผนการทดลอง

กลุ่มทดลอง	T ₁	X	T ₂
------------	----------------	---	----------------

ความหมายของสัญลักษณ์

T₁ แทนการทดสอบก่อนการทดลอง (Pretest) โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบ

T₂ แทนการทดสอบหลังการทดลอง (Posttest) โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบ

X แทนการจัดประสบการณ์แบบเสริมแรงทางบวก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน โดยมีแผนการดำเนินการ ดังนี้

1. นำแบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียน มาประเมินเด็กก่อนการใช้วิธีเสริมแรงทางบวก จำนวน 19 คน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย
2. ดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง โดยดำเนินการใช้วิธีเสริมแรงทางบวก ด้วยการพูดคำชมเชย สอดแทรกไปกับกิจวัตรประจำวัน เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่ดีในด้านความรับผิดชอบในชั้นเรียน จำนวน 19 คน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย
3. เมื่อเสร็จสิ้นการทดลองแล้วผู้วิจัยดำเนินการประเมินผลหลังการทดลอง ด้วยแบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียน มาประเมินเด็กหลังการใช้วิธีเสริมแรงทางบวก จำนวน 19 คน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย
4. ทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียนของเด็กปฐมวัย ก่อน และหลังการทดลองโดยใช้การทดสอบของ The Wilcoxon Matched Pairs Signed – Ranks Test

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าสถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. ทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียนของเด็กปฐมวัย ก่อน และหลังการทดลองโดยใช้การทดสอบของ The Wilcoxon Matched Pairs Signed – Ranks Test

บทที่ 4

ผลการวิจัย

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลองและการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

- X แทน คะแนนเฉลี่ย (Mean)
- S.D. แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
- Z แทน ค่าวิกฤตที่ใช้ในการแจกแจงความถี่
- P แทน ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ

การศึกษาค้นคว้าผู้วิจัยได้เสนอการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของเด็ก
2. การศึกษาพฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียนของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการใช้วิธีเสริมแรงทางบวก
3. การเปรียบเทียบพฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียนของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการใช้วิธีเสริมแรงทางบวก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลพื้นฐานของเด็ก ดังแสดงในตาราง 4.1

ตาราง 4.1 ข้อมูลพื้นฐานของเด็ก

ข้อมูลพื้นฐาน(เพศ)	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	9	47.4
หญิง	10	52.6

จากตาราง 4.2 แสดงให้เห็นว่านักเรียนชั้นอนุบาล2/1 โรงเรียนอนุบาลคุณากร จังหวัดนครนายก ที่เรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 19 คน พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 52.6 และเพศชายร้อยละ 47.4

2. การศึกษาพฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียนของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการใช้วิธีเสริมแรงทางบวก ดังแสดงในตาราง 4.2

ตาราง 4.2 พฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียนของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการใช้วิธีเสริมแรงทางบวก

พฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียน	ก่อนการทดลอง			หลังการทดลอง		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1.ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง	1.96	0.46	ปานกลาง	2.83	0.22	ดี
- ถอดรองเท้าเก็บเข้าชั้นวางก่อนเข้าห้องเรียน	2.05	0.52	ปานกลาง	3.00	0.00	ดี
- เก็บกระเป๋าเข้าชั้นวางกระเป๋าของตนเอง	2.05	0.62	ปานกลาง	2.89	0.31	ดี
- เก็บหมอนและที่นอนของตนเองหลังจากตื่นนอน	2.11	0.46	ปานกลาง	2.79	0.42	ดี
- เก็บแปลงสีฟันและแก้วน้ำของตนเองหลังแปรงฟันเสร็จ	1.63	0.60	ต่ำ	2.63	0.50	ดี

2.ด้านความรับผิดชอบต่อส่วนรวม	1.64	0.43	ต่ำ	2.68	0.27	ดี
- เก็บของเล่นเข้าที่หลังจากเล่นเสร็จ	1.58	0.51	ต่ำ	2.68	0.48	ดี
- ดูแลความสะอาดของห้องเรียน	1.42	0.51	ต่ำ	2.58	0.50	ดี
- เก็บสีของกลุ่มตนเองหลังจากเสร็จกิจกรรมกลุ่ม	1.89	0.57	ปานกลาง	2.95	0.23	ดี
- เก็บโต๊ะและเก้าอี้หลังจากเสร็จกิจกรรมกลุ่ม	1.68	0.67	ปานกลาง	2.53	0.51	ดี
รวม	1.80	0.42	ปานกลาง	2.76	0.23	ดี

จากตาราง 4.2 พบว่า พฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียนของเด็กปฐมวัย ก่อนการใช้วิธีเสริมแรงทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง ($x = 1.80$) หลังได้รับการใช้วิธีเสริมแรงทางบวก เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียน อยู่ในระดับดี ($x = 2.76$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าพฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียนของเด็กปฐมวัย ก่อนได้รับการใช้วิธีเสริมแรงทางบวก ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองอยู่ในระดับ ปานกลาง ($x = 1.96$) ด้านความรับผิดชอบต่อส่วนรวมอยู่ในระดับ ต่ำ ($x = 1.64$) แต่หลังได้รับการใช้วิธีเสริมแรงทางบวก ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง อยู่ในระดับ ดี ($x = 2.83$) ด้านความรับผิดชอบต่อส่วนรวมอยู่ในระดับ ดี ($x = 2.68$)

3. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียนของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการใช้วิธีเสริมแรงทางบวก แสดงได้ดังตาราง 4.3

ตาราง 4.3 การเปรียบเทียบพฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียนของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการใช้วิธีเสริมแรงทางบวก

พฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียน	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		Z	P
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1.ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง	1.96	0.46	2.83	0.22	3.77	.000
2.ด้านความรับผิดชอบต่อส่วนรวม	1.64	0.43	2.68	0.27	3.84	.000
รวม	1.80	0.42	2.76	0.23	3.83	.000

จากตาราง 4.3 พบว่า พฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียนของเด็กปฐมวัย หลังการทดลอง สูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แสดงให้เห็นว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการ ใช้วิธีเสริมแรงทางบวกมีพฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียนสูงขึ้น

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการการพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียนของเด็กปฐมวัยด้วยวิธีการเสริมแรงทางบวกและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. พฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียนของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการเสริมแรงทางบวกอยู่ในระดับดี ทั้งโดยรวมและด้านต่างๆ ประกอบด้วย ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง และด้านความรับผิดชอบต่อส่วนรวม
2. พฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียนของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการเสริมแรงทางบวกสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ทั้งโดยรวมและด้านต่างๆ ประกอบด้วย ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง และด้านความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียนของเด็กปฐมวัย และเปรียบเทียบพฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียนของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการใช้วิธีการเสริมแรงทางบวก ผลการวิจัยพบดังนี้

1. การพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียนของเด็กปฐมวัยด้วยวิธีการเสริมแรงทางบวก โดยรวมประกอบด้วยด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง และด้านความรับผิดชอบต่อส่วนรวม สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แสดงว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเสริมแรงทางบวกมีพฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียนสูงขึ้น ทั้งนี้เพราะการเสริมแรงทางบวกด้วยการชมเชย เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้เด็กรู้สึกมีความภาคภูมิใจในตนเองที่ได้แสดงพฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียนทั้งด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง และด้านความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

2. ผลการพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียนของเด็กปฐมวัยด้วยวิธีการเสริมแรงทางบวก ในด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง และด้านความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียนของเด็กปฐมวัยหลังการใช้วิธีเสริมแรงทางบวกอยู่ในระดับดี และสูงขึ้นตามนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2.1 ผลการพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียนของเด็กปฐมวัยด้วยก่อนได้รับการใช้วิธีการเสริมแรงทางบวก ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.96$) และหลังได้รับการใช้วิธีการเสริมแรงทางบวก เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียน ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 2.83$) ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ บุศนีย์ ชัยมงคล. (2550). การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความมีวินัยในตนเองด้วยกิจกรรมการจัดเก็บของเล่น ประชากรคือเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดศรีบูรรัตนาราม) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 1 ห้องเรียน มี 22 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1)กิจกรรมการจัดเก็บของเล่น โดยการสร้างแรงจูงใจด้วยนิทานและการแสดงบทบาทสมมติ เพื่อนำไปสู่การสร้างข้อตกลงในการเก็บของเล่น และเสริมแรงด้วยสติ๊กเกอร์รูปหัวใจนำไปติดที่สมุดเด็กดีซึ่งเด็กได้จัดทำขึ้น

2.2 ผลการพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียนของเด็กปฐมวัยด้วยก่อนได้รับการใช้วิธีการเสริมแรงทางบวก ด้านความรับผิดชอบต่อส่วนรวม อยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 1.64$) และหลังได้รับการใช้วิธีการเสริมแรงทางบวก เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียน ด้านความรับผิดชอบต่อส่วนรวม อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 2.68$) ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ ฉันทนา ศรีภักดี.(2554). การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับและเปรียบเทียบ

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย โดยรวมและแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ด้านการควบคุมตนเอง ด้านการยอมรับผู้อื่น และด้านการตรงต่อเวลา ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นที่บ้านของไทย ก่อน ระหว่างและหลังการทดลองผลการวิจัยพบว่าเด็กปฐมวัยก่อน ระหว่างและหลังการทดลองมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมและรายด้านเฉลี่ยสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และมีการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน เพิ่มขึ้นต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียนของเด็กปฐมวัยด้านความรับผิดชอบต่อตนเองมีระดับคะแนนที่สูงกว่า ด้านความรับผิดชอบต่อส่วนรวม อันเนื่องมาจากเด็กปฐมวัยเป็นวัยที่เริ่มต้นพัฒนาจากสิ่งใกล้ตัว ซึ่งการพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อชั้นเรียนของเด็กปฐมวัยนั้น เด็กเริ่มต้นจากสิ่งใกล้ตัวคือความรับผิดชอบต่อตนเองไปสู่ ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

ข้อสังเกตจากการวิจัย

1. ในระยะก่อนการพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อชั้นเรียนของเด็กปฐมวัยด้วยวิธีการเสริมแรงทางบวก เด็กส่วนใหญ่มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อชั้นเรียนอยู่ในระดับปานกลาง เด็กมีการเก็บของใช้ส่วนตัว และของใช้ส่วนรวมด้วยตนเองในบางครั้ง บางครั้งครูต้องเป็นคนบอกหรือชี้แนะ แต่หลังได้รับการใช้วิธีการเสริมแรงทางบวก ด้วยคำชมเชยเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เด็กมีความภาคภูมิใจที่ได้แสดงพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อ เด็กมีการเก็บของใช้ส่วนตัว และของใช้ส่วนรวมด้วยตนเองจนเกิดเป็นความเคยชินโดยครูไม่ต้องเป็นคนบอกหรือคอยชี้แนะ
2. วิธีการเสริมแรงทางบวก เป็นวิธีที่สะดวกในการพัฒนาพฤติกรรมเด็กปฐมวัย เพราะว่าเป็นวิธีที่สามารถทำได้เป็นประจำทุกวันและไม่ต้องใช้อุปกรณ์ สามารถนำวิธีการเสริมแรงทางบวกสอดแทรกกับกิจวัตรประจำวันเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเด็กในด้านต่างๆได้

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ผลการวิจัยในครั้งนี้เป็นแนวทางให้ทราบถึงการพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียนของเด็กปฐมวัยด้วยวิธีการเสริมแรงทางบวก สามารถนำไปปรับใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมอื่นๆของเด็กปฐมวัยได้
2. การเสริมแรงทางบวก เป็นวิธีที่ทำให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง และอยากพัฒนาพฤติกรรมของตนเอง
3. คำชมเชยของครูควรให้ฟังดูเป็นธรรมชาติและดูจริงใจต่อเด็ก

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการเพิ่มเทคนิคในการเสริมแรงทางบวกจากเพียงคำชมเชย ให้มีการให้ของรางวัลเพิ่มเติมเข้าไปด้วย
2. ในการเปรียบเทียบพฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียน ควรเพิ่มเวลาในการทดลอง เพื่อให้ทราบผลของพฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียนที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- ฉวีวรรณ กินาวงศ์. (2553). *พฤติกรรมมนุษย์*. กรุงเทพฯ: สาขาวิชาศิลปะศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประทีป จินนี่ . (2550). *เอกสารประกอบการสอนวิชา : การวิเคราะห์พฤติกรรมและการปรับพฤติกรรม(Behavior analysis and behavior modification)*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประเทือง วิบูลศักดิ์. (2552). ความหมายของความรับผิดชอบ. ค้นเมื่อ 13 ก.พ. 2559 จาก <http://www.sahavicha.com/?name=blog&file=readblog&id=231>
- สุภาจิต ศรีภักดิ์. (2553). งานวิจัยการศึกษาปฐมวัย. ค้นเมื่อ 13 ก.พ. 2559 จาก <https://sites.google.com/site/deakthai3d/home>
- ฉันทนา ศรีภักดิ์.(2554). *รายงานวิจัยในชั้นเรียนการศึกษาความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นที่บ้านของไทย. หลักสูตรปริญญาศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- ไฉไลศรี เพชรใต้. (2552). *รายงานวิจัยในชั้นเรียนการพัฒนาการดำเนินงานการเสริมสร้างวินัยนักเรียน ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1/6 โรงเรียนอนุบาลสกลนคร อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร. หลักสูตรปริญญาศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสารคาม.*
- สุจิตรา สิทธิไทย. (2553). *รายงานวิจัยในชั้นเรียนการพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็ก*

ปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง โรงเรียนบ้านจิ้ว จังหวัดชัยภูมิ. หลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร .

ผู้ช่วยศาสตราจารย์พัชรา พุ่มพชาติ. (2550). รายงานวิจัยในชั้นเรียนรูปแบบการจัดประสบการณ์
สตอรี่ไลน์เพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเด็กปฐมวัย. คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.

บุศนีย์ ชัยมงคล. (2550). การพัฒนาวินัยในตนเองด้วยกิจกรรมการจัดเก็บของเล่นสำหรับเด็ก
ปฐมวัย. กรุงเทพฯ: สถาบันการศึกษาทางไกล สำนักบริหารการศึกษานอกโรงเรียน
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ตัวอย่างแบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียน

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นายพนยศ เงินวัฒนะ
วันเดือนปีเกิด	18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2535
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้งนครนายก
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	นักศึกษาชั้นปีที่ 5 คณะครุศาสตร์ สาขาการศึกษาปฐมวัย
ประวัติการศึกษา	
มัธยมศึกษาตอนต้น	โรงเรียนนครนายกวิทยาคม จังหวัดนครนายก
มัธยมศึกษาตอนปลาย	การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย นครนายก
ปริญญาตรี(กำลังศึกษา)	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้งนครนายก